

Romano džaniben

časopis romistických studií | 1 | 2021

Romano džaniben

časopis romistických studií | 28. ročník | 1/2021

HOSTUJÍCÍ EDITOŘI ČÍSLA:

Martin Fotta

Martin Fotta je antropolog na Etnologickém ústavu Akademie věd České republiky.

E-mail: fotta@eu.cas.cz

Mariana Sabino Salazar

Mariana Sabino Salazar je doktorandkou v programu iberských a latinskoamerických kultur a literatur na Texaské univerzitě v Austinu. E-mail: soymariana@utexas.edu

Na obálce:

Oscar Yovani | Sayula, Jalisco, Mexiko, 1998 | Foto: Ruth Campos Cabello – PattakíVideo

Obsah

| TÉMA: ROMOVÉ V LATINSKÉ AMERICE A KARIBIKU |

Martin Fotta, Mariana Sabino Salazar Romistika v Latinské Americe a Karibiku: Perspektivy a výzvy	5
--	---

RECENZOVANÁ ČÁST

Ann Ostendorf Louisianští Romové: Konstrukce rasy v koloniálním Karibiku	33
Neyra Patricia Alvarado Solís Mapování transatlantických trajektorií „ <i>gitanos</i> “ („Cikánů“) v Mexiku	57

NERECENZOVANÁ ČÁST

Martin Fotta, Mariana Sabino Salazar Úvod k literární sekci	79
Jorge Emilio Nedich Ukázky z tvorby	81
Voria Stefanovsky Ukázky z tvorby	93
Juan Luís Aguilera Ukázky z tvorby	105
Martin Fotta, Mariana Sabino Salazar Úvod k fotografické sekci	117

BAREVNÁ PŘÍLOHA

Ruth Margarita Campos Cabello, Toño García Romero Luciana Sampaio Fotografické reprezentace Romů z Latinské Ameriky	
---	--

RECENZE | ANOTACE

Neyra Patricia Alvarado Solís: *Nombrar y circular, gitanos entre Europa y las Américas. Innovación, creatividad y resistencia* (Matías Domínguez) **123**

Coletânea de artigos. Povos ciganos: Direitos e instrumentos para sua defesa (Juliana Campos) **129**

Márcio Vilar: *Calon-Welten: Eine Ethnografie über das Leben, Sterben und Weiterleben bei Ciganos in Brasilien* (Martin Fotta) **135**

Victor Vishnevsky: *Memórias de um cigano* (Marcos Toyansk) **143**

Úvod k literární sekci

Literatura latinskoamerických romských autorů je teprve v začátcích a v této části uvádíme poprvé společně práci tří spisovatelů: Jorge Emilio Nedicha, Vorii Stefanovské (známé také jako Paula Soria) a Juana Luise Aguilery. Jediným známým latinskoamerickým romským autorem byl celá léta argentinský Ludar Jorge Emilio Nedich, který vydal řadu významných literárních děl, včetně několika románů. V tomto čísle však dáváme prostor také dalším dvěma autorům. Voria Stefanovsky je významnou kritičkou a propagátorkou Nedichova díla, ovšem její vlastní literární tvorba publikována nikdy nebyla. Běžně se o ní hovoří jako o první Romce v Latinské Americe, která absolvovala doktorský program, a je také známá jako romská aktivistka v boji za práva žen. Stefanovsky publikovala několik článků, které se zabývají historií a kulturou Romů, jejich školní docházkou a také diskriminací, které čelí. Několik měsíců před zahájením práce na tomto tematickém čísle a poté, co přispěla do antologie poezie, která má vyjít v roce 2022, se začala více soustřeďovat na propagaci vlastních literárních textů. Z oblasti Jižního kužele (*Cono Sur*, část Jižní Ameriky jižně od obratníku Kozoroha, jako společensko-geografický termín obvykle zahrnuje zejména Argentinu, Chile a Uruquay) zaznívá též hlas Juana Luise Aguilery. Ten psal sofistikovanou poezii, která však dosud nebyla publikována, a nemohla tak získat pozornost širší veřejnosti. Aguilerovu poezii propagoval jeho syn José Campos Santiago, který se ji pokusil i vydat – zatím bez úspěchu. Campos bohužel zemřel během pandemie COVID-19 a odpovědnost za propagaci Aguilerovy práce přenechal Pedrovi Casermeirovi.

Existují pouze dvě další známé latinskoamerické Romky, které publikovaly nebo měly zájem se vyjadřovat prostřednictvím literární tvorby: Argentinka Perla Migueli a Kolumbijka Ana Dalila Gómez Baos. Migueli publikovala autoetnografii *Esoterismo Gitano* (Cikánská esoterika; Grupo Editorial Tomo, 2003) a *Los Gitanos. Origen, vida y costumbres* (Romové. Původ, život a zvyky; Fundación Osvlado Zarini, 1991). Gómez je známější jako politička a aktivistka, která spolu s dalším kolumbijským Romem, Venecerem Gómezem Fuentesem přispěla do sbírky domorodé a romské poezie *Woumain: Poesía indígena y gitana contemporánea de Colombia* (Woumain: současná kolumbijská domorodá a romská poezie; Suport Mutu, 2000, editoval M. Argel). Byla také editorkou publikace *Le paramichi le rromenque kaj besen akana and-o Bogotá* (Pohádky Romů v současnosti žijících v Bogotě; Gente nueva editorial, 2008), sbírky povídek, mýtů, legend a písní kolumbijských romských dětí. Jediné další dílo pocházející od jihoamerického romského spisovatele, které známe, je autobiografie Lovára, Roma žijícího v Brazílii, Victora Vishnevskyho – *Memórias de um cigano*

(Vzpomínky Cikána; Duna Dueto, 1999), kterou v tomto čísle též představujeme.¹ Pro úplnost bychom měli zmínit i *Historias, leyendas y tradiciones Gitanas* (Historie, legendy a tradice Romů; CABA, Milena Caserota/Duermevela/INADI, 2014), dvojjazyčnou antologii, kterou vydal Jorge Bernal, argentinský Rom a pravděpodobně nejznámější zdejší romský aktivista. Příběhy podobné těm, které v antologii naleznete, se již v minulosti na stránkách *Romano džaniben* objevily.²

Stefanovsky, Nedich a Aguilera jsou do tohoto tematického čísla věnovaného Romům v Latinské Americe zahrnuti jednoduše proto, že jsou v současné době nejrelevantnějšími představiteli romské latinskoamerické literatury. Nedichovo dílo je sice už poměrně snadno dostupné, zato básně Aguilery a Stefanovské jsou zde poprvé publikovány v překladu do jiného jazyka. V tomto smyslu je zde prezentovaný výběr i jistým milníkem v historii latinskoamerické romské literatury. Na následujících stránkách publikujeme též krátké úvodní texty, které doplňují další informace o životě a díle každého ze tří zde prezentovaných autorů.

Mariana Sabino Salazar, Martin Fotta
Z angličtiny přeložila Jarmila Johnová

1 Viz oddíl Recenze v tomto čísle *RDž*.

2 Viz texty J. Bernala publikované v *RDž* mezi lety 1995–2009 – pozn. red.

Romano džaniben – 28. ročník – 1/2021

Časopis romistických studií

Tento časopis vychází díky finanční podpoře Ministerstva kultury České republiky v rámci programu Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin.

Dále byl financován hlavním městem Praha z Programu v oblasti podpory aktivit národnostních menšin na území hl. m. Prahy pro rok 2021.

Vydává Romano džaniben, z. s.

Biskupcova 85, 130 00 Praha 3

e-mail: dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz

bankovní spojení: 161582339/0300

Šéfredaktoři: Pavel Kubaník, Helena Sadílková

Redaktoři: Renata Berkyová, Helena Kaftanová, Jan Ort, Lada Viková, Eva Zdařilová

Redakční rada:

Mgr. Michael Beníšek, Ph.D.; PhDr. Jan Červenka, Ph.D.; Mgr. Viktor Elšík, Ph.D.;

Mgr. Lucie Fuková; PhDr. Jana Horváthová; Mgr. Pavel Kubaník, Ph.D.;

Mgr. Alexander Mušinka, Ph.D.; Mgr. Tatiana Podolinská, Ph.D.;

doc. Jurina Rusnáková, Ph.D.; Helena Sadílková, Ph.D.; Mgr. Lada Viková

Seznam recenzentů je uveden na webových stránkách

www.dzaniben.cz.

Sazba: Kateřina Krčíková

Obálka: Daniela Kramerová

Tisk: powerprint s.r.o.

Náklad: 300 ks

Doporučená cena: 160 Kč

Roční předplatné: 320 Kč (včetně poštovného a balného)

ISSN 1210-8545

Evidenční číslo podle tiskového zákona: MK ČR E 6882

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Obsah zveřejněných polemických článků nemusí být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno

Reditelstvím pošt Praha č.j. NP 1360/1994 ze dne 24. 6. 1994.